

selâmlık ve mâbeyn dairesi arasında idi ve aslında birbirleriyle bağlantılı biri büyük, diğeri küçük iki ayrı havuzdan oluşuyordu. Deniz tarafında bulunan 10-15 cm. derinliğindeki küçük havuzun fıskıyesinden çıkıp teknesinde biriken sular ince oluklardan geçmek suretiyle dolambaçlı bir su yolu şebekesine, oradan da bir çağlayan gibi büyük havuzun teknesine dökülürdü. Havuzun her iki ekseninin uçlarında bulunan madenî fıskiyelerden üçü ağızlarından su akan kuğu şeklindeydi. Gerek orijinal mimari özellikleri, gerekse Boğaziçi'nin en eski ve en büyük yalılarının biri olması sebebiyle Türk mimarlık tarihi açısından ayrı bir önem taşıyan Hasib Paşa Yalısı, 14 Ekim 1973'ü 15 Ekim'e bağlayan gece saat 01.30 sıralarında çıkan şüpheli bir yangında dört yanından birden tutuşarak tamamen yanmıştır; kalıntıları ve arazisi 1991 yılında beri Sabancı ailesinin mülkiyeti altındadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Perihan Balci, *İstanbul Evleri ve Boğaziçi Yalıları*, İstanbul 1945, tür.yer.; Sedat Hakkı El-dem, *Türk Evi Plan Tipleri*, İstanbul 1954, s. 165; a.mlf., *Türk Bahçeleri*, İstanbul 1976, s. 147, 150; a.mlf., *Boğaziçi Anıları*, İstanbul 1979, s. XVII, 326, 338-341; a.mlf., *Boğaziçi Yalıları II: Anadolu Yakası*, İstanbul 1994, s. 199-213; a.mlf., "Boğaziçi Anıları", *Sanat Dünyamız*, sy. 1, İstanbul 1974, s. 8, 10; Macide Eki-moğlu, *Boğaziçi Anadolu Yakası Yalıları* (lisans tezi, 1970, İÜ Ed.Fak. Sanat Tarihi), s. 62-64; Konyalı, *Üsküdar Tarihi*, II, 546; M. Lütfi Yazı-cıoğlu, *Boğaziçi Kıyı Yapıları* (doktora tezi, 1980, İstanbul Devlet Mühendislik Mimarlık Akade-misi), tür.yer.; a.mlf., "Boğaziçi Yalı Yaşamı", *Taç*, II/5, İstanbul 1987, s. 22, 26; Yusuf Halûk Şehsuvaroğlu, *Boğaziçi'ne Dair*, İstanbul 1986, s. 267, 268; a.mlf., "Boğazın Anadolu Kıyısında Eski Yalıları", *Radıyo Mecmuası*, sy. 56, İstanbul 1946, s. 6; a.mlf., "Beylerbeyi'nde Hasip Paşa Yalısı", *Hayat Mecmuası*, sy. 15, İstanbul 1963, s. 23; Semih Kalkavan, *Boğaziçi Yalılarında Plan Şemasına Bağlı Cephe İlişkisi ve Günümüze Etkileri* (yüksek lisans tezi, 1989, Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü), tür.yer.; Münewver Ayaşlı, *Dersaadet*, İstanbul 1993, s. 212-215; a.mlf., "Hasip Paşa Yalısı Hatıraları", *TTOK Belleteni*, XL/319 (1973), s. 13-14; Orhan Erdenen, *Boğaziçi Sahilhaneleri*, İstanbul 1993, II, 319-326; Mehmet Rebi Hatemi Baraz, *Beylerbeyi*, İstanbul 1994, II, 295-300; Çelik Güler-soy, "Hasip Paşa Yalısına Mersiyeye", *TTOK Belleteni*, XL/319 (1973), s. 9-10; Erdem Yücel, "Hasip Paşa Yalısı Tarihi", a.e., XL/319 (1973), s. 11-12; Yalçın Pekşen, "İstanbul ve Boğaziçi Hasip Paşa Yalısı Olmadan Düşünülemez", *Cumhuriyet*, İstanbul 30 Ekim 1973, s. 5; Behçet Ünsal, "Türk Boğaziçi'nin Yalılararkası ve Yalıları, Anadolu Yakası", *İstanbul Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Dergisi*, sy. 3, İstanbul 1978, s. 88, 89, 95, 96; Celâleddin Ger-miyanoglu, "Beylerbeyi", *İst.A*, V, 2675; Halûk Sezgin, "Hasib Paşa Yalısı", *DBİst.A*, IV, 9.

HALUK KARGI

HASİBÎ

(الخصبي)

Hüseyn b. Hamdân el-Hasîbî
(ö. 346/957 veya 358/969)

İbnü'n-Nusayr'dan sonra
Nusayrîliğin ikinci kurucusu
sayılan kişi

(bk. NUSAYRİLİK).

HASİRÎ, Mahmûd b. Ahmed

(محمود بن أحمد الحصري)

Ebü'l-Mehâmid Cemâlüddin
Mahmûd b. Ahmed b. Abdisseyyid
el-Hasîrî el-Buhârî
(ö. 636/1238)

Hanefî fakihî.

Cemâziyelevvel 546'da (Ağustos-Eylül 1151) Buhara'da hasır dokumacılığıyla meşhur bir mahallede doğdu; "Hasîrî" nisbesi buradan gelmektedir. Fıkıh ilmini Buhara'da aralarında Kâdîhan'ın da bulunduğu âlimlerden öğrendi. Daha sonra tahsil için Nişâbur, Halep ve Şam gibi merkezlere yolculuk yaptı. Ebû Sa'd Abdullah b. Ömer es-Saffâr en-Nisâbü'rî, Radıyyüddin Ebü'l-Hasan Müeyyed b. Muhammed b. Ali et-Tûsî, Mansûr b. Abdül-mün'im b. Abdullah el-Furâvî ve İbrâhîm b. Ali b. Hamek el-Mugîsî gibi âlimlerden ders aldı. Dimaşk'a yerleşerek Nûriye Medresesi'nde 611-636 (1214-1238) yılları arasında müderrislik görevinde bulundu. Aralarında Mecdüddin Abdullah b. Mahmûd el-Mevsilî, Reşidüddin İbnü'l-Muallim, Münzirî, Zekiyyüddin el-Birzâlî, Hılâtî, Sibt İbnü'l-Cevzî, Mecdüddin İbnü'l-Adîm, Fâtıma bint İbrâhîm el-Batâhiyye ve İbnü's-Sâbûnî'nin de bulunduğu birçok talebe yetiştirdi. el-Melikü'l-Muaz-zam onun Nûriye Medresesi'ndeki fıkıh derslerine katılır ve kendisine saygı gösterirdi. Devrinin önde gelen Hanefî âlimlerinden biri olan Hasîrî, Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî'nin eserlerini rivayet ve şerhetmekle de tanınmıştır. 8 Safer 636'da (20 Eylül 1238) Dimaşk'ta öldü ve Süfiye Kabristanı'na defnedildi.

Eserleri. 1. *Hayrû'l-maflûb fi'l-İlmi'l-mergûb*. el-Melikü'n-Nâsir Dâvûd'a ithaf edilen eser bir fetva kitabıdır (Dârü'l-kütübî'l-Mısriyye, nr. 164). 2. *eş-Tarîkatü'l-Haşîriyye fi İlmi'l-hilâf beyne's-Şâfi'iyye ve'l-Hanefiyye* (Dârü'l-kütübî'l-Mısriyye, nr. 366). 3. *et-Taḥrîr fî şerḥi'l-Câmi'i'l-kebîr*. Şeybânî'nin Hanefî fıkıhına dair meşhur eserinin şerhi

olup sekiz ciltten ibarettir (Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 222; Molla Çelebi, nr. 42-43; Şehid Ali Paşa, nr. 805-807; Cârullah Efendi, nr. 670-671). Ali Ahmed en-Nedvî, *et-Taḥrîr*'in Hidiviyye Kütüphanesi'nde mevcut (nr. 52-58) altı ciltlik nüshasını esas alarak eserdeki fikhî kaideleri çıkarıp bir araya getirmiştir. Bir doktora tezi olan bu çalışma *el-Kavâ'id ve'd-davâbitü'l-müstahlaşa mine't-Taḥrîr* adıyla yayımlanmıştır (Kahire 1411/1991). 4. *el-Muḥtaşar (el-Vecz) fî şerḥi'l-Câmi'i'l-kebîr*. Aynı esere yaptığı iki ciltlik muhtasar bir şerhtir (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 1550, 1696; Karaçelebizâde Hüsâmeddin, nr. 116; Beşir Ağa, nr. 295). 5. *Şerḥu'l-Câmi'i's-şâgîr*. Yine Şeybânî'nin Hanefî fıkıhına dair bir diğer eserinin şerhidir (bu eserlerin yazma nüshaları için ayrıca bk. Brockelmann, *GAL*, I, 178, 179, 473; *Suppl.*, I, 290, 653). Kaynaklarda Hasîrî'nin Şeybânî'nin *es-Siyerü'l-kebîr*'ini de şerhettiği kaydedilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Münzirî, *et-Tekmilâ*, III, 499; İbn Hallikân, *Ve-feyât*, IV, 259; Zehebî, *el-İber*, III, 228-229; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, XXIII, 53-54; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XIII, 152-153; Kureşî, *el-Cevâhîrü'l-muḍḍiyye*, III, 431; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, VI, 313; İbn Kutluboga, *Tacü't-terâcim*, s. 69; Nuaymî, *ed-Dâris fî târihi'l-medâris* (nşr. Ca'fer el-Hasenî), Kahire 1988, I, 620-621; *Keşfü'z-zunûn*, I, 563, 568, 727; II, 1014, 1831; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, V, 182; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 205; Brockelmann, *GAL*, I, 178, 179, 473; *Suppl.*, I, 290, 653; *İzâhu'l-meknûn*, II, 33, 85; *Hedıyyetü'l-ârifin*, II, 405; Zirikî, *el-A'lâm*, VIII, 36; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, XII, 147; Hacvî, *el-Fikrû's-sâmi*, II, 183; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 1990, s. 64; Ali Ahmed en-Nedvî, *el-Kavâ'id ve'd-davâbitü'l-müstahlaşa mine't-Taḥrîr*, Kahire 1411/1991, s. 37-104.

CENGİZ KALLEK

HASİRÎ, Muhammed b. İbrâhîm

(محمد بن إبراهيم الحصري)

Ebü Bekr Muhammed b. İbrâhîm
b. Enûş el-Hasîrî el-Buhârî el-Hanefî
(ö. 500/1107)

Hanefî fakihî.

Hayatı hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. İlim tahsil için Irak, Hicaz ve Horasan'a seyahat etti; Şemsüleimme es-Serahsî'den ders aldı. Yetiştirdiği talebeler arasında kız kardeşinin oğlu Ebû Amr Osman b. Ali el-Bikendî ile Ebû Nasr İbn Mâkûlâ anılabilir. Hasîrî Zilkade 500 (Temmuz 1107) tarihinde Buhara'da vefat etti.